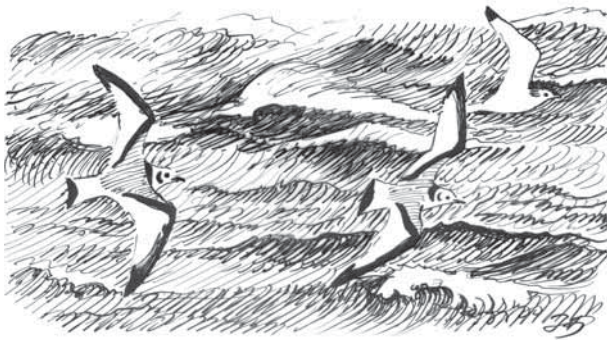

Ride *Rissa tridactyla* Kittiwake

Riden er en af verdens talrigeste mågearter. Den yngler på fuglefjelde, bl.a. i Nordatlanten fra Portugal i syd til Svalbard i nord. De største europæiske bestande findes langs vestkysten af Norge og på De Britiske Øer, Island, Færøerne og Svalbard. Den europæiske bestand voksede i perioden 1900-1970, muligvis som følge af en stigende mængde fiskerifald, men væksten er siden stoppet. I Danmark yngler riden på nogle få lokaliteter i Nordjylland, med den absolut største koloni (428 reder i 2000) på Bulbjergs

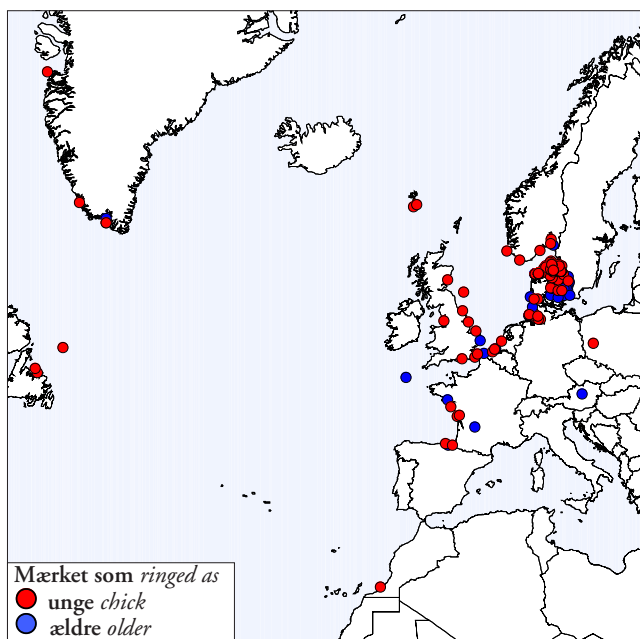

Fig.1. Samtlige genfund af ride ringmærket i Danmark (n=871).
All recoveries of kittiwake ringed in Denmark (n=871).

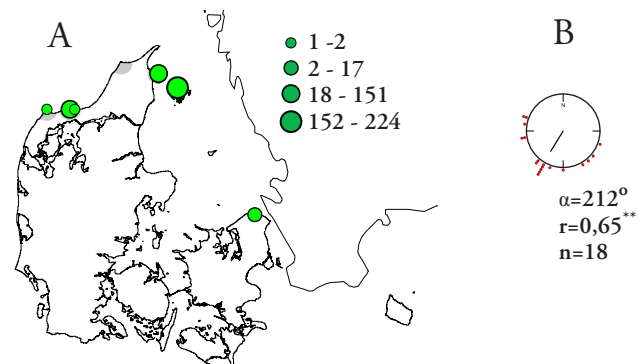

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, og artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning for direkte efterårstræk (juli-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Jul-Dec, >100 km).

stejle klinter i Thy (Lange m.fl. 2002). Arten er opført på Den danske Rødliste (2004) som *næsten truet*.

Riderne i de europæiske bestande er delvis trækfugle, og fuglene træffes uden for yngletiden over hele Nordatlanten.

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev de første rider ringmærket i 1942, året efter, at arten indvandrede som ynglefugl i Danmark. I alt er der mærket 5.236, flest i 1956

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 5.236

Genmeldinger Recoveries

Antal genmeldinger No. of recoveries	871
-heraf uden for Danmark Recovered abroad	173 (20%)
Antal fugle No. of individuals	544
-heraf mærket som unger Ringed as chicks	348 (64%)
Genmeldingsandel Proportion recovered	10%
Mærket i udlandet, genmeldt i Danmark Ringed abroad, recovered in Denmark	92

Ekstremer Extremes

Højeste alder Oldest bird	26 år
Længste afstand Longest dist.	Canada Canada 4.228 km
Nordligst Northernmost	Grønland Greenland (68° 40'N)
Sydligst Southernmost	Marokko Morocco (28° 47'N)
Østligst Easternmost	Polen Poland (16° 00'E)
Vestligst Westernmost	Canada Canada (54° 45'W)

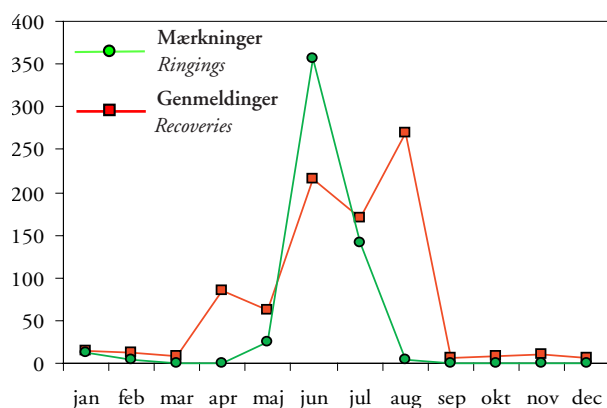

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af ride.
Month of ringing and recovery of recovered kittiwake.

(523). Hovedparten af fuglene er mærket af Zoologisk Museum (95 %), mens Dansk Ornithologisk Central og Vildtbiologisk Station, Kalø har mærket et mindre antal. Der er ikke ringmærket rider i Danmark fra 1995 til 2002 (fig. 4).

I alt 544 af de mærkede rider er genmeldt, hvilket svarer til en genmeldingsandel på 10 %. De genmeldte rider stammer fra ynglekolonierne på Nordre Rønner (41 %), Hirsholmene (28 %), Bulbjerg (27 %) og Hanstholm Havn (0,4 %) samt fra Gilleleje Havn (3 %). På sidstnævnte lokalitet er fuglene mærket i vinterperioden. I bearbejdningen indgår desuden 92 rider, mærket i udlandet og genmeldt i Danmark.

Træk og overvintring

Danske ynglefugle. De unge rider begynder at forlade ynglekolonierne i midten af juli, og i slutningen af måneden er 12 rider fra Nordre Rønner genfundet ved Skagen og Hirtshals, mens en er fundet ved den svenske kattegatkyst. I begyndelsen af august er to ungfugle fra Hirsholmene fundet ved den norske skagerrakkyst og en anden er sidst på måneden indrapporteret fra Nordsøen, tæt på Storbritannien. De seneste aflæsninger i kolonierne er fra slutningen af august. Uden for yngletiden opholder fuglene sig ofte langt til havs (Cramp & Simmons 1983), hvilket dog ikke afspejles i genfundene, som primært er kystnære. Ridernes bevægelsesmønster over Nordatlanten og ned langs Europas atlantehavskyst minder mere om en spredning end om et egentlig træk (se Cramp & Simmons 1983, Wernham m.fl. 2002, Bakken m.fl. 2003).

I efterårs- og vinterperioden er danske rider genfundet på Helgoland, i Holland, Belgien og i Biscayabugten (Frankrig og Spanien) (fig. 5A). En ungfugl er i sin første vinter genfundet så sydligt som i Marokko. Enkelte rider er tilsyneladende kom-

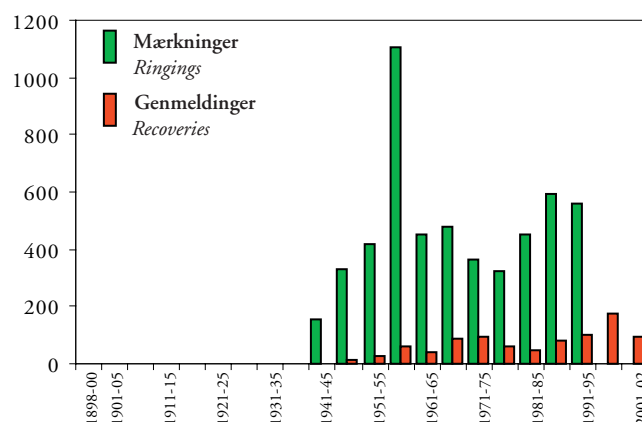

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for ride ringmærket i Danmark.
Ringing and recovery year of kittiwake ringed in Denmark.

met ud af kurs og er havnet langt fra kysten i Polen (oktober 1956) og i Østrig (august 1955). Britiske rider er ligeledes genfundet i indlandet i det tidligere Tjekkoslovakiet og Ukraine (Cramp & Simmons 1983).

Andre fugle er trukket mod vest eller vestnordvest, hvor en er genfundet i det sydlige Grønland samme år i oktober. Desuden er i alt otte danske rider fundet i Grønland og Canada, men kun den ovennævnte på direkte efterårstræk (fig. 5A). Da de fleste genfund uden for Danmark er af ældre dato, er det ikke muligt at afgøre, om riderne har ændret trækmonster og overvintringsområde.

Genfund af ringmærkede fugle tyder på, at ungfuglene generelt trækker længere bort end de ældre fugle. Således er gennemsnitsafstanden til ynglekolonien fra september til marts 1.082 km (5-4.219 km, n=18) for ungfugle i første og andet leveår og 247 km (7-1.820 km, n= 21) for ældre fugle. De allerfleste europæiske rider, der observeres i Grønland, er da også ungfugle (K. Kampp pers. medd.). At der kun er genfundet få voksne europæiske rider på den anden side af Atlanten, kan muligvis skyldes, at de ringe, man tidligere benyttede, havde en kort levetid (Coulson & White 1955). I de senere år er der således også genmeldt voksne britiske rider fra Grønland og Newfoundland (Wernham m.fl. 2002). Seks ringmærkede rider fra Nordre Rønner og Hirsholmene er fundet i Danmark om vinteren – alle i Kattegat. En af disse var en ungfugl, resten voksne. Desuden er danske rider fundet i vinterperioden i det tyske vadehav, Holland og Nordsøen (fig. 5A).

Vi har ikke mange oplysninger om ridernes returtræk til Danmark. En treårig ride er genfundet på Færøerne i slutningen af april, en er fundet sydvest for England i midten af april og en ved Dover i midten af marts (fig. 5B). De kønsmodne rider er aflæst på

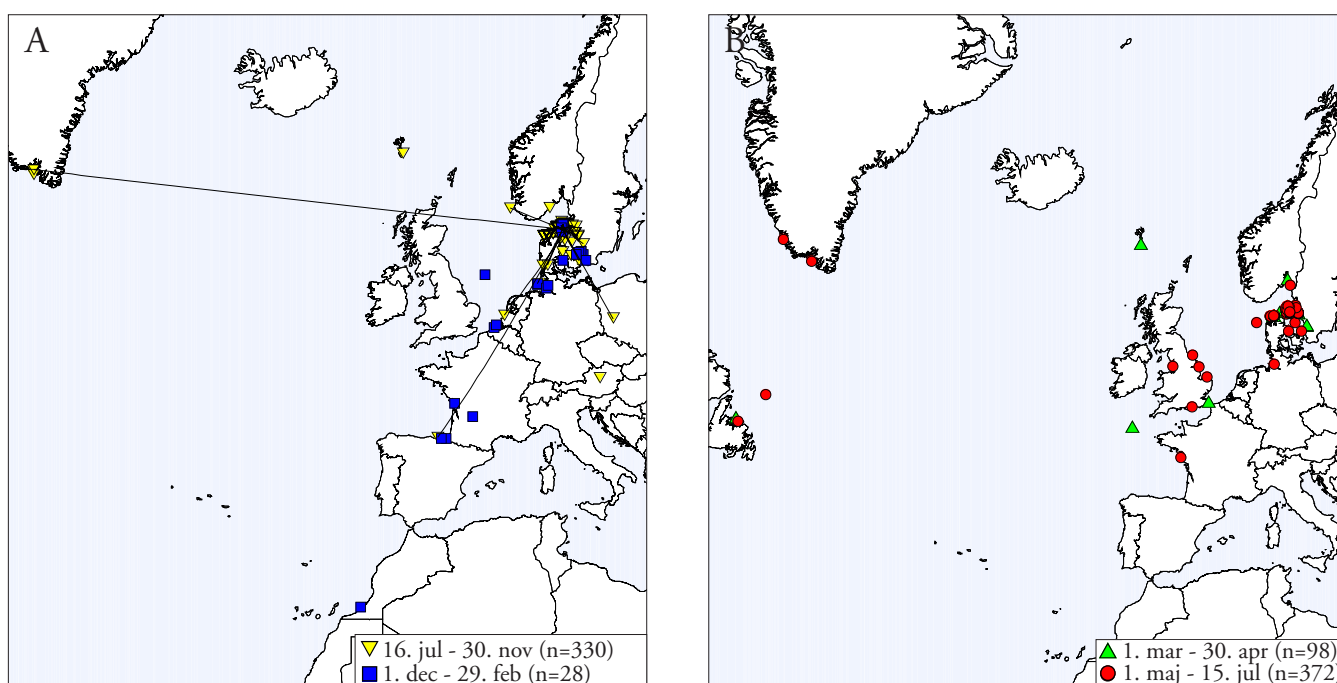

Fig. 5. Genmeldinger fra A) efterårs- og vinterperioden og B) forår- og sommerperioden for ride ringmærket i Danmark. På kort A) angiver linjer direkte efterårstræk. Recoveries during A) autumn and winter and B) spring and summer of kittiwake ringed in Denmark. Lines on map A) indicate direct autumn migration.

mærkningslokaliteterne fra begyndelsen af april. Tre af i alt 11 etårige rider er genfundet i Kattegat i sommerperioden, alle uden for ynglekolonierne. Seks er aflæst i ynglekolonierne som toårige. Hovedparten af genfundene fra Grønland og Newfoundland drejer sig om etårige fugle i sommerperioden, og dette viser, at en del etårige fugle oversommer langt fra kolonierne.

Voksne rider er i mange tilfælde trofaste over for ynglelokaliteten, hvor nogle er aflæst adskillige gange indtil 13 år efter mærkningen. Tre rider, mærket som ynglefugle på Nordre Rønner, er dog aflæst i kolonien på øen Nidingen ved den svenske vestkyst. En af de mærkede fugle vendte forøvrigt tilbage og ynglede på Nordre Rønner efter at have ynglet på Nidingen i flere år. Flere af fuglene, der er mærket som redeunger, er også senere aflæst som ynglende i deres klækningskoloni, en indtil 23 år efter mærkningen. Der sker dog en vis spredning til andre kolonier, idet der er aflæst to rider på Bulbjerg, som var klækket på Nordre Rønner. Desuden er svenske rider, klækket på Nidingen, i flere tilfælde aflæst på Nordre Rønner, Bulbjerg og Hanstholm Havn. På Bulbjerg er desuden aflæst fire fugle, klækket på De Britiske Øer.

Træk- og vintergæster. I perioden juli-september ses mange rider ved f.eks. Blåvand, hvor de voksne rider fælder til vinterdragt (Meltote & Faldborg 1987). Efter fældningen ses fuglene oftest i forbindelse med kraftig vestenvind, og specielt ved den jyske vestkyst kan der ses store antal rider på træk fra september til

december (Olsen 1992). Genfund af ringmærkede fugle viser, at fuglene kommer fra Kolahalvøen, hele den norske vestkyst, De Britiske Øer og det nordvestlige Frankrig (fig. 6).

Fra Kolahalvøen og det nordligste Norge er genfundet 14 ringmærkede rider i Danmark, alle i perioden oktober-februar. Fra resten af den norske vestkyst er

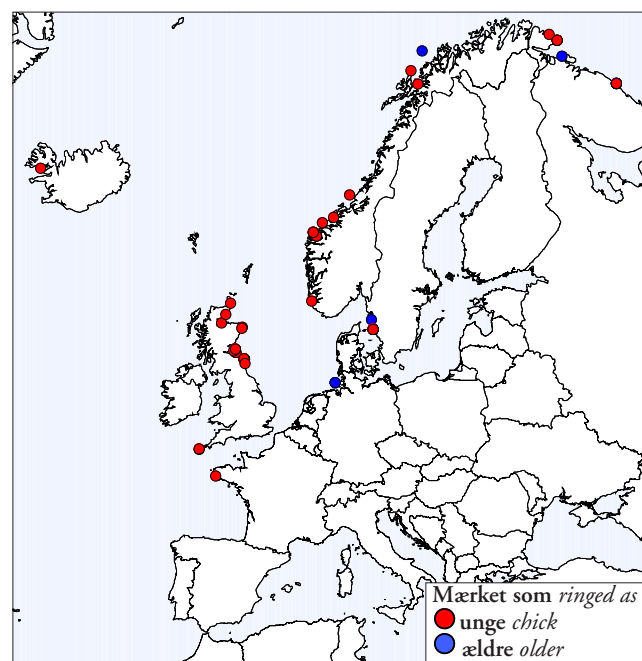

Fig. 6. Mærkningslokaliteter for ride ringmærket i udlandet og genfundet i Danmark (n=92). Ringing locations of kittiwake ringed abroad and recovered in Denmark (n=92).

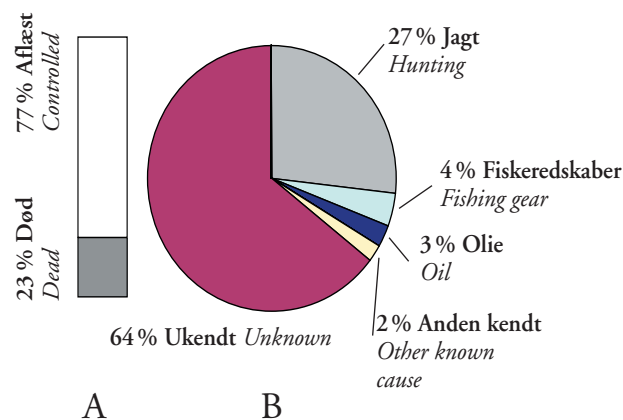

Fig. 7. A) Genmeldingsårsager (n=871) og B) dødsårsager (n=197) for ride ringmærket i Danmark. A) Cause of recovery (n=871) and B) cause of death (n=197) for kittiwake ringed in Denmark.

fundet 17 ringmærkede fugle, alle i perioden juli-april, flest i februar. Mange norske ynglefugle trækker over Atlanten til Grønland og Newfoundland (Bakken m.fl. 2003).

Flere britiske rider er aflæst i danske ynglekolonier, og herudover er 32 ringmærkede britiske rider fundet i Danmark i træk- og vinterperioden, flest ved den jyske vestkyst, og flest i august og marts. En ringmærket ride fra Island er aflæst på Anholt i marts i sit første leveår.

Ved Gilleleje er der ringmærket et antal fugle i vintrene 1983 og 1993. 17 af disse fugle er genmeldt, alle som døde, og hovedparten samme vinter, som de blev mærket. Alle fuglene er fundet i Kattegat og Øresund. En blev fundet død på Anholt om efteråret to år senere.

Genmeldings- og dødsårsager

Hele 77 % af genmeldingerne drejer sig om aflæsninger af levende fugle (fig. 7A). Aflæsningerne er primært foretaget i kolonierne i Danmark og i mindre grad i Sverige. Den primære kendte dødsårsag er jagt (fig. 7B). Riderne er skudt i perioden 1943-1990, og en er indrapporteret som »flejet« (fanget med ketsjer) på Færøerne i 2000. Otte danskmærkede rider er druknet i fiskenet, og fem er døde efter kontakt med olie.

Blandt rider ringmærket som ungfugle og genmeldt som døde er 54 % indrapporteret i første leveår (fig. 8). Længst hovedparten af disse er omkommet i juli (35 %) og august (35 %). Den længstlevende ride i det danske materiale blev 26 år. Fuglen blev mærket som redeunge på Nordre Rønner 26. juni 1966 og aflæst som ynglefugl 14. juli 1992 på Nidingen i Sverige. Den ældste i Europa blev 28 år og 5 mdr. (Staav 1998).

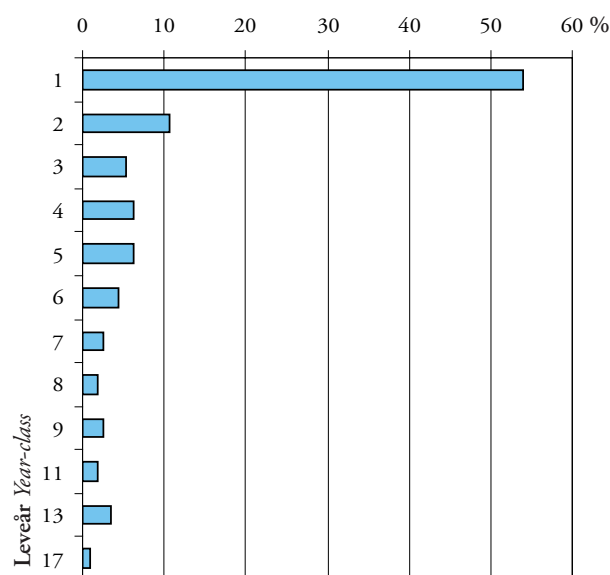

Fig. 8. Aldersfordeling for ride mærket som redeunger eller ungfugle i deres første efterår og genmeldt som døde (n=113). Distribution on year-class of kittiwake ringed as nestlings or juveniles in their first autumn and recovered as dead (n=113).

English summary

The kittiwake breeds only at a few localities in north Jutland. The biggest colony at Bulbjerg contained 428 nests in 2000.

In Denmark the first kittiwake was ringed in 1942, with the majority ringed in the second half of the 1950s. Most of the recovered kittiwakes were ringed in the colonies at Nordre Rønner (41 %), Hirsholmene (28 %) and Bulbjerg (27 %).

Danish kittiwakes start to leave the colonies in July, and in early August some birds have been recovered in Norway and in the North Sea close to Britain. In the autumn, kittiwakes have been recovered along the west coast of continental Europe and in Morocco. Two birds were found far from the coast in Poland and in Austria. Some kittiwakes have migrated in a completely different direction to be recovered in Greenland and Canada. The recoveries indicate that birds in their first and second year migrate further than older birds. Six ringed kittiwakes from Danish colonies have been recovered in Denmark during winter, all in Kattegat. Danish birds have also been recovered in the German Wadden Sea, in the Netherlands and in the North Sea during winter.

Some immature birds have been recovered in Greenland and Canada during summer. Mature birds have been recorded in the colonies in early April. Although most kittiwakes return to their hatching/breeding colony, there are several examples of exchange between the different Danish colonies or with the colony at Nidigen in Sweden. Four kittiwakes born in Britain have been recorded in the colony at Bulbjerg.

Outside the breeding season kittiwakes from the Kola Peninsula, the Norwegian west coast, the British Isles and northwest France have been recovered in Denmark.